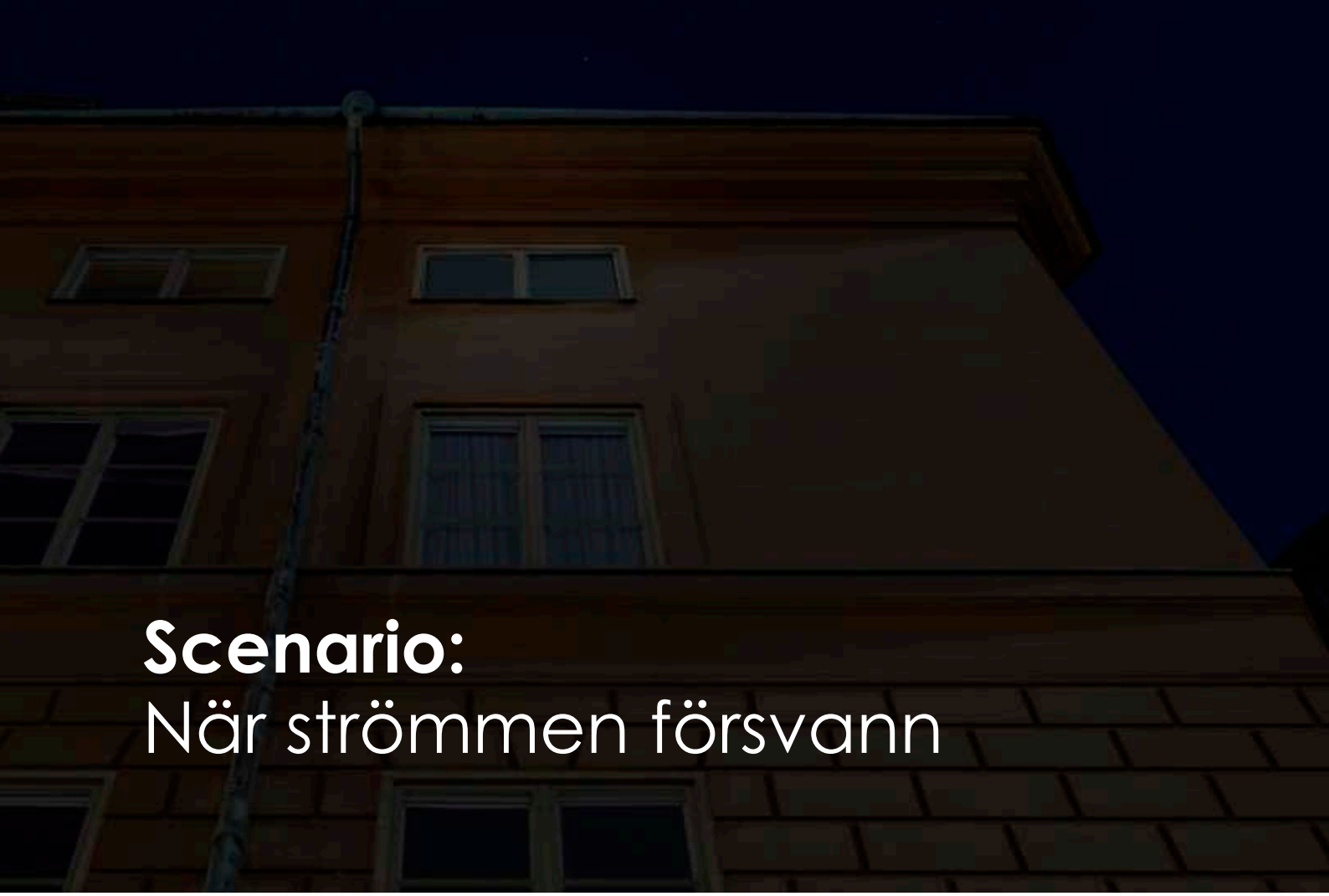

Scenario:
När strömmen försvann

En berättelse om ett längre elavbrott i en stad.

Du vaknar med ett ryck. Telefonen som skulle larma 07.30 är helt död. Och när du kommer ut i hallen är det tyst på ett sätt som det sällan är i lägenheten i din stadsdel. Märkligt. Det hörs inga ljud från kylen eller frysen. Displayen på mikron är släckt. Det slår dig att det måste vara strömavbrott. Du spolar efter dig på toaletten, men det vanliga ljudet av en spoltank som fylls på kommer inte. Är vattnet också beroende av el? Du får igång duschen ett kort tag, men sedan blir strålen till bara några enstaka droppar. Lika bra det, tänker du, vattnet är ju iskallt!

Du stänger ytterdörren och minns hur nöjda ni har varit med det nya digitala låset. E-handlandet förenklades mycket när buden kunde komma in i lägenheten i stället för att lämna grejerna i trapphuset. Men hur fungerar digitala lås nu? Blir dörren verkligen låst? Och hur ska man öppna den sen? Ja, ja, installatören pratade ju om något slags backup. Det funkar säkert. Trapphuset är dock kolsvart ända ner till källaren där cykeln står, som du strax ska susa iväg på. Grannens dörr öppnas och ni hejar på varandra. Han plockar upp mobilen och lyser upp trapphuset åt er båda.

Det mysiga kaféet på väg till jobbet är öppet. Men kort-terminalen och Swish funkar inte så de vill ha kontanter. Kontanter? Det slutade du med för flera år sedan. Till slut har du tjatat dig till att få betala senare, du handlar ju din frukostmacka här varje dag. Kaffet tillagas på något slags friluftskök ute på gatan. Påläggen plockas upp ur en stor kylväska och inne i den mörka kafélokalen har personalen pannlampor för att kunna jobba med fria händer.

– Ni verkar ha varit med i scouterna, säger du lite imponerat medan du blåser på kaffet.

– Nej, jag är hemvärnssoldat, säger tjejen bakom kassan och fäller upp antennen på en blekgul transistorradio som verkar vara från 80-talet. Ljudet är skrapigt men det hörs vad som sägs i alla fall. Ni står med era muggar runt radion en stund och lyssnar på nyheterna. Tydligen är hela staden drabbad av elavbrottet men det har öppnats upp några skolor dit man kan gå om man behöver hjälp.

Du överväger en kort stund att fråga överlevnads-experterna på fiket om du kan få hjälp att ladda luren, men strömmen kommer väl strax tillbaka och så blir allt som vanligt igen, tänker du och trampar iväg mot jobbet. Varken du eller din partner har något körkort, så elcykel kändes som ett bra alternativ. Men det där jäkla elavbrottet inträffade tydligen precis när ni hade somnat, så cykelns batteri hann aldrig laddas ordentligt. Nu får du svettas rejält.

På kontoret finns det inte så mycket att göra. Du sätter dig med papper och penna för att skriva upp telefon-numren till dina närmaste för att kunna ringa till dem nu när du är här, men du kommer inte ihåg något nummer.

Efter någon timme säger chefen att varken telefoner eller nätverk fungerar överhuvudtaget.

Du lämnar cykeln vid jobbet och börjar gå mot en busshållplats. Tre fulla bussar kör förbi dig. Det slår dig att du inte har några pengar kvar på kollektivtrafikkortet heller. Var kan man ladda det?

Efter en lång promenad är du rejält hungrig. Alla restauranger har stängt och utanför matbutikerna sitter skyltar om att man har stängt på grund av strömavbrott. Hemma är kylskåpet nästan tomt: ni beställer oftast hämtmat via en app i vanliga fall. Bröd med olivolja och några godisbitar ur ett gammalt påskägg blir middagen och som tur är finns det lite bubbelvatten i en flaska. När du börjar dricka känner du hur törstig du är. Du sneglar ut genom fönstret och ser en folksamling kring någon slags tankbil. När du tittar ordentligt gissar du att det är människor som hämtar vatten. Du får ett infall och springer ner med flaskan i handen. Väl på plats ser du att alla har olika dunkar och kärl med sig och att tankbilen kommer från kommunen.

– Fick ni de där dunkarna från tankbilen? frågar du killen som står närmast.

– Nej, jag tog med dem hemifrån.

Jahapp. Du passar även på att fråga tankbilschauffören om dunkar och får till svar att ”var och en tar ansvar för sin egen beredskap, kommunen ska hjälpa dem som inte kan”.

En snäll person i kön förbarmar sig över dig och räcker över en vattendunk. Hon hade flera stycken. Du skäms lite, men tackar.

– Tur att det finns hyggligt folk, säger du till din sambo som äntligen har kommit hem.

– Precis som där du kommer ifrån, svarar hen. Det är kanske därför inget har blivit stulet här hemma, trots att dörren stod olåst.

Du blir påmind om din uppväxt. Om närheten till skogen med jakt, fiske, ved, stor frysbox och en massa annat. Och hur du i tonåren ville därifrån – till storstaden. Och väl här har du försökt lämna så mycket som möjligt bakom dig av allt som då kändes gammeldags och lite töntigt. Du längtade efter en modern livsstil. Men just nu känns den mest sårbar och naiv. Hur kunde det bli såhär egentligen? Att det finns pengar på kortet men ändå ingen mat på bordet?

På morgonen är det lika mörkt som dagen innan. Så fort du fått på dig kläderna stegar du iväg till kaféet som kämpar på för att kunna hålla öppet. Soldattjejen säger att hon hörde på radion att strömmen ska komma tillbaka framåt helgen.

– Men man vet ju aldrig, det kanske dröjer ännu längre. Bäst att se över matförråden hemma, säger hon. Pust och stön, tänker du. Ännu mer beredskapstänk. Men du inser motvilligt att tjejen har rätt. Nästa gång måste du vara bättre förberedd.

Frågor

- Hur skulle din vardag se ut om scenariot inträffade?
- Vad kan du själv göra för att minska effekterna av ett elavbrott?
- Vilken utrustning kan vara bra att ha hemma för att öka sin beredskap?
- Vilka beteenden och vanor kan behöva ändras?
- Vad är svårare att göra något åt på egen hand?

Du behöver vara förberedd för om det blir ett långvarigt strömavbrott eller någon annan allvarlig störning i samhället. Det betyder att du behöver kunna tillgodose grundläggande behov som vatten, mat och värme när samhällets service och tjänster inte fungerar som vanligt. Du behöver också kunna kommunicera med andra och få information från media och myndigheter vid en kris.
Med rätt förberedelser kan du klara en besvärlig situation bättre, oavsett vad som har hänt.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap